

землевпорядників і агрономів, які сьогодні позбавлені через секретність рельєфу бачити дійсну геопросторову ситуацію й ефективно використовувати досягнення агроекологічного землеробства.

Формування об'єктів нерухомості за допомогою ГІС-технологій відкриває нові можливості у проведенні суцільної масової грошової оцінки кожної окремої території. Щорічне проведення такої оцінки позитивно впливатиме на введення в Україні самого справедливого податку – кадастровий податок з нерухомості. Саме тут виявляється дуже корисним застосування картографічної алгебри шляхом накладання картошарів з природних характеристик ділянки і оточуючих територій, за допомогою відповідних стандартних формул отримувати найточнішу грошову оцінку навіть окремих частин ділянки.

Відпрацювання оптимальної моделі землеустрою району і господарства за допомогою спеціальних ГІС-технологій ефективно вирішить на комп'ютерній фотокарті проблеми формування сівозмін, нарізки полів, консолідації паїв, земельних, водних та лісових ресурсів тощо.

Висновки. Подолання радянських тоталітарних заборон проводити землеустрій на точних картах з використанням сучасних ГІС-технологій для обробки й аналізу потрібних геопросторових даних відкриває принципово нові можливості для використання землепорядкування і сучасного землеробства в Україні.

Приведен ряд основных путей использования современных ГИС-технологий для успешного завершения земельной реформы в Украине. На примерах показаны возможности ГИС-технологий для исправления имеющихся массовых ошибок землеустройства в стране.

A number of basic ways of the use of modern GIS-technologies for successful completion of the land reform in Ukraine are adduced. By examples the possibilities of GIS-technologies are shown for the correction of available mass errors of organization of the use of land in the country.

УДК 631.11:631.5.

О.П.Канаш, кандидат сільськогосподарських наук
ДП “ГОЛОВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ТА ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ
ЗЕМЛЕУСТРОЮ”

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕГРАДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ

Великі екологічні й економічні втрати від використання у складі орних угідь деградованих та інших малопродуктивних земель зумовлюють необхідність запровадження невідкладних заходів щодо нормалізації землекористування.

Дослідженням проблеми деградованих земель (грунтів), яка на сучасному

© О.П.Канаш, 2007

етапі не тільки не втратила своєї актуальності, але й набула ще більшої гостроти, Науково-дослідний та проектний інститут землеустрою займається із середини 90-х років. Установлено критерії деградації ґрунтів з визначенням кількісних параметрів зміни їхніх модальних властивостей стосовно різних видів деградації. На базі регіонального аналізу стану ґрунтового покриву площі деградованих та інших малопродуктивних земель, безпідставно включених до складу орних угідь, визначено у розрізі природно-сільськогосподарських зон і провінцій, а також по адміністративних областях. Досліджено екологічні втрати від нераціонального використання таких земель. Розроблено рекомендації щодо консервації деградованих і малопродуктивних земель з диференціацією її видів залежно від характеру деградації.

Встановлено, що із загальної площі орних земель 32,5 млн га (дані кількісного обліку) займають 6,5 млн га деградовані й інші малопродуктивні, тобто кожний п'ятий гектар ріллі припадає на фактично орнепридатні землі. Прямі щорічні втрати (пов'язані з тим, що вартість одержуваної на таких землях продукції є меншою, ніж затрати на вирощування останньої) сягають у середньому 65,5 грн/га, а на всій площі деградованих і малопродуктивних земель – 400 млн грн щорічно. Це не враховуючи екологічних втрат, перш за все, родючого шару, що знищується ерозією і вміщує поживних речовин більше, ніж вноситься на поля у вигляді добрив.

На жаль, при паюванні земель деградовані та інші малородючі ґрунти не були вилучені зі складу ріллі. Більша частина деградованих площ перейшла, таким чином, до приватної власності, що створює суттєві складності у питаннях їх використання та консервації. Зокрема, застосування гідротехнічних та лісомеліоративних протиерозійних заходів ефективно лише із залученням цілих ландшафтів, які, звичайно, значно перевищують за площею розпайовані земельні ділянки. Відрегулювати режим стоку на останніх у більшості випадків практично неможливо.

Заходи щодо припинення деградаційних процесів мають носити *організаційний характер*, тобто *зміни способу використання земель* відповідно до того, на що вони реально придатні. Безумовним, принаймні, є вилучення їх з ріллі для консервації (подальшого використання під пасовища, сіножаті, багаторічні насадження, нарешті, під ліс або у складі інших, за цільовим призначенням, категорій земель). Такі сценарії можуть увійти у протиріччя з інтересами приватних власників землі. Проте, слід мати на увазі, що по-перше, при паюванні земель враховувалася їхня якість (бонітет ґрунтів), що компенсувалася збільшенням площ розпайованих ділянок (консервації підлягатимуть лише певні частини збільшених ділянок); по-друге, площі, що знаходяться у стані консервації, можуть, як уже зазначалося, використовуватися під кормові угіддя, тобто давати власникові певний дохід. У таких випадках справа держави – компенсувати йому недоотриманий дохід. Довідково: Держземагентством України розроблено

проект Порядку економічного стимулювання заходів щодо використання та охорони земель.

Консервація деградованих і малопродуктивних земель мусить здійснюватися на основі спеціальних проектів землеустрою, яким обов'язково передуватимуть ґрунтові обстеження.

Складання таких проектів доцільно виконувати на основі попередньо розробленої схеми, яка дасть змогу вирішувати природоохоронні питання по цілих агроландшафтах.

Висновки. Для розв'язання проблеми консервації деградованих і малопродуктивних земель потрібні відповідні нормативні акти, а також передбачене бюджетом фінансування, спрямоване на проведення проектно-пошукових робіт і компенсацію втрат землевласникам.

1. Канаш О.П. Консервація деградованих і малопродуктивних земель як один з основних заходів щодо оптимізації землекористування // Зб. наук. праць, Міжнародна конференція "Генеза, географія та екологія ґрунтів". – Львів, 1999. – С.156-159.

2. Канаш О.П. Сучасні проблеми землекористування і екологічна орнопридатність земель // Наук. вісник НАУ. – 2005. – №81. – С.154-157.

3. Канаш О.П. Екологічні погляди на певні економічні проблеми землекористування / / Землеустрій і кадастр. – 2006. – №1. – С.32-34.

Нераціональное использование деградированных земель сопровождается значительными экологическими и экономическими потерями. Рассмотрены пути преодоления сложившейся ситуации.

The irrational use of degraded lands is accompanied by considerable ecological and economic losses. The pathes of overcoming of the turning out situation are considered.

УДК 338.432; 631

І.Т. Кіщак, кандидат технічних наук

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І ПРОДОВОЛЬСТВА
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

І.П. Саваріна

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Останніми роками аграрна політика держави головним чином була спрямована на ринкову трансформацію аграрного сектора, зупинення аграрної кризи і стабілізацію сільськогосподарського виробництва. Здебільшого ця мета досягнута, ринкові відносини в селі поступово наближаються до загальноцивілізованих, європейських стандартів. На черзі – забезпечення сталого розвитку галузі, як на рівні держави, шляхом

© І.Т. Кіщак, І.П. Саваріна, 2007